

HELSINGIN YLIOPISTO

Perhesosiaalityön perhetyöntekijöiden kokemuksia työrooleista ja työmenetelmistä

Valtiotieteellinen tiedekunta sosiaalityö
Käytäntötutkimus
Tutkimusraportti

Laatijat:
Minna Heijari
Jenni Heikkilä
Tiina Uimonen

Ohjaaja:
Nanne Isokuortti

5.2.2026
Helsinki

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Tutkimuksen toimintaympäristö ja tausta	5
3	Tutkimuskysymykset ja keskeiset käsitteet	7
3.1	Varhainen tuki	7
3.2	Perhetyö	9
3.3	Ammatti-identiteetti ja työroolit	10
4	Tutkimuksen aineisto ja analyysi	12
4.1	Käytäntötutkimus	12
4.2	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	14
4.3	Työnjako	17
5	Tutkimusetiikka	19
6	Tutkimustulokset	21
6.1	Perhetyöntekijöiden rooli perheen tukena	21
6.2	Perhetyöntekijöiden kokemuksia omasta työroolistaan	23
6.3	Perhetyön käytännöt ja menetelmät perheiden muutoksen tukena	26
7	Pohdinta ja johtopäätökset	29
	Lähteet	34
	Liitteet	38
	Liite 1. Tutkimusesite	39
	Liite 2. Tietosuojaseloste	41
	Liite 3. Haastattelurunko	46

1 Johdanto

Tutkimus tarkastelee Päijät-Hämeen lapsiperhepalveluiden perhesosiaalityössä perhetyötä tekevien sosiaalialan ammattilaisten kokemuksia työrooleista ja työssä tarvittavasta menetelmäosaamisesta. Aihe on kiinnostava, sillä suomalaista perhetyötä on tutkittu vain vähän, vaikka se on yksi käytetyimpiä tukimuotoja perheille suunnatuissa sosiaalipalveluissa. Vuonna 2023 perhetyön asiakkaina oli Suomessa n. 25000 perhettä. (Möller & Paavolainen, 2024.) Perhetyö on vapaaehtoisuuteen perustuva työmuoto, joka pyrkii tarjoamaan apua erilaisissa elämäntilanteissa oleville perheille riittävän varhain. Perhetyön ollessa varhaisen tuen palvelu, tutkimus kiinnittyykin käynnissä olevaan sosiaalihuollon palvelu-uudistukseen, jonka yhtenä tavoitteena on vahvistaa ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita (STM, 2026). Perheille tarjotun varhaisen tuen ensisijaisuus ja siirto korjaavista palveluista kohti ennaltaehkäisyä oli myös vuonna 2015 tehdyn sosiaalihuoltolain uudistuksen yksi keskeinen tavoite (Alatalo, Miettunen, Liukko, Kettunen & Normia-Ahlsten, 2019; Pitkänen ym., 2024, s. 17). Sama tavoite oli hallituksen valtakunnallisella kärkihankkeella, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmalla (LAPE), joka toteutettiin vuosina 2016–2023 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 7.12.2023b). Lisäksi perhetyön merkitys korostuu hyvinvointialueiden nykyisessä taloudellisessa tilanteessa, sillä kevyempien, ennaltaehkäisevien tukimuotojen kustannukset ovat lastensuojelua alhaisemmat (Paju, Westman & Kuokkanen, 2025; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 7.12.2023a). Perhetyön tutkiminen on siis ajankohtaista ja yhteiskunnallisesti merkittävää.

Suuresta käyttömäärästä huolimatta kansallisissa selvityksissä on toistuvasti tuotu esiin, että perhetyöhön, kuten muihinkin lapsiperhepalveluihin liittyvät käsitteet ja työn sisällöt ovat osin epäselviä. Tämä epäselvyys heijastuu sekä työn rakenteisiin että sen käytäntöihin. Keskeisenä syynä on pidetty sosiaalihuoltolain päällekkäisyyksiä ja tulkinnanvaraisuutta lapsiperhepalveluita, kuten sosiaaliohjausta ja perhetyötä, koskevissa säädöksissä. Lisäksi eri kunnissa samanniminen palvelu on voinut olla sisällöltään erilaista, mikä on vaikeuttanut työn yhtenäistä määrittelyä ja arviointia. (esim. Alatalo ym., 2019; Kiili, Moilanen & Hedman, 2024.)

Perhetyötä koskevien käsitteiden ja työnsisältöön liittyvään epäselvyyteen on vaikuttanut myös sosiaalipalveluiden järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille vuonna 2023 sekä siihen liittyneet organisaatiomuutokset. Näitä kehityskulkuja edelsi hallituksen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, joka osaltaan muokkasi lapsiperhepalveluiden toimintaympäristöä ja painotuksia. Epäselvyys työnkuviissa ei ole uusi asia vaan siihen on otettu kantaa jo aikaisemmin esimerkiksi THL:n tehtävärakennesuosituksessa (Sarvimäki & Siltaniemi, 2007). Suosituksessa painotetaan eri ammattiryhmien perusosaamisen täysimääräistä hyödyntämistä. Sen nähdään olevan tärkeä osa sujuvaa ja vaikuttavaa asiakasprosessia. (Mt.)

Perhetyötä koskeva tutkimus on tärkeää sen ennaltaehkäisevän ja hyvinvointia tukevan merkityksen vuoksi. Varhainen ja oikea-aikainen tuki voi ehkäistä lasten ja perheiden raskaampien tukimuotojen ja interventioiden tarvetta. Kuitenkin julkisessa keskustelussa huomio keskittyy usein korjaaviin palveluihin, kuten lastensuojeluun, vaikka sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut tarjoavat mahdollisuuden saada tukea ilman lastensuojelun asiakkuutta. Perhetyötä on tärkeää nostaa esille omana tukimuotonaan, sillä se jää helposti muun perheille tarjotun sosiaalityön ja lastensuojelun varjoon. (Malinen ym., 2025, s. 104.)

2 Tutkimuksen toimintaympäristö ja tausta

Hyvinvointialueet vastaavat oman alueensa perheiden sosiaalipalvelujen järjestämisestä ja huolehtivat siitä, että asukkaat saavat ajantasaista ja ymmärrettävää tietoa tarjolla olevista palveluista sekä niiden hakemisesta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2025). Sosiaalihuoltolain mukaan perhesosiaalityön asiakkuus alkaa, kun henkilö hakee sosiaalipalveluja, asia tulee vireille muulla tavoin tai palveluja aletaan antaa (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, §§ 34.). Palvelutarpeen arvioinnin perusteella asiakkuus voi jatkua suunnitelmallisessa perhetyössä, jos lapsella on erityisen tuen tarve. Jos todetaan lastensuojelun tarve, asiakkuus siirtyy lastensuojeluun tai jos edellä mainittuja tuentarpeita ei todeta, asiakkuus päätetään (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, §§ 34). Perhesosiaalityö tarjoaa tukea alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten perheille vahvistaen vanhemmuutta ja perheen hyvinvointia erilaisissa elämäntilanteissa. Työskentelyssä korostuu perheen omien voimavarojen tunnistaminen ja vahvistaminen. Asiakkuus on vapaaehtoista, ja palveluihin voi sisältyä sosiaalityötä, perhetyötä sekä erilaisia tukipalveluja. Toiminta perustuu yhteistyöhön perheen ja heidän verkostojensa kanssa. (Päijät-Hämeen hyvinvointialue, [n.2025].)

Päijät-Hämeen hyvinvointialueella toteutettiin organisaatiomuutos syksyllä 2024, jonka seurauksena perhesosiaalityö on jaettu keskitettyyn asiakasohjaukseen, jossa tehdään palvelutarpeen arvioinnit sekä suunnitelmalliseen sosiaalihuoltolain mukaiseen työhön. Organisaatiomuutoksen myötä perhetyö on nykyään suunnitelmallisen asiakastyön palvelu perhesosiaalityössä. Aikaisemmin perhesosiaalityössä perhetyöntekijät toteuttivat palvelutarpeenarvioinnin aikana lyhytaikaista perhetyötä. Nykyisin tätä lyhytaikaista tukea tarjotaan Arjen tukipalvelun nimellä palvelutarpeenarvioinnin aikana. Työn painotukset ovat näin ollen muuttuneet ja tämän takia työntekijöiden työrooleja on nyt tarpeen tarkastella uudelleen.

Tutkimuksemme toteutettiin Päijät-Hämeen hyvinvointialueella perhesosiaalityön ja lastensuojelun tulosityksikön moniammatillisissa tiimeissä, jossa työskentelee sosiaaliohjaajia, sosiaalityöntekijöitä, perhetyöntekijöitä, perheterapeutti sekä johtava sosiaalityöntekijä. Tiimit työskentelevät systeemisen työtteen mukaisesti

niin että lapsen ja perheen elämää tarkastellaan laaja-alaisesti. (Päijät-Hämeen hyvinvointialue, [n.2025].)

Tutkimukseen osallistui perhetyöntekijöitä useasta tiimistä ja siinä tarkastellaan heidän kokemuksiaan ja näkemyksiään. Käytäntötutkimus mahdollistaa työntekijöiden arjen tarkastelun heidän omasta näkökulmastaan käsin.

Tutkimuksellamme pyrimme tuottamaan tietoa työn arjesta ja näin osallistumaan keskusteluun perhetyöstä ja sen merkityksestä. Näin osaltamme pyrimme myös paikkaamaan perhetyötä koskevaa tutkimusaukkoa. Työntekijöiden kokemusten kartoittaminen auttaa saamaan arvokasta tietoa asiakastyöstä ruohonjuuritasolta sekä tuo esiin yhden hyvinvointialueen perhetyötä tekevien ammattilaisten ajatuksia työstään.

3 Tutkimuskysymykset ja keskeiset käsitteet

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää suunnitelmallisen perhetyön arkea ja perhetyöntekijöiden kokemuksia sekä tuottaa tietoa palvelujen ja osaamisen vahvistamiseksi sekä yhdenvertaisten, vaikuttavien ja oikea-aikaisten palveluiden takaamiseksi. Tavoitteenamme on tuottaa uutta tietoa työyhteisölle sekä laajemmin hyvinvointialueelle. Tiedon avulla on mahdollista saada selkeämpi näkemys työrooleista ja käytetyistä menetelmistä sekä niiden merkityksestä perhesosiaalityön perhetyössä.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisena perhetyöntekijät kokevat oman työroolinsa osana lapsiperheiden tueksi suunniteltuja perhepalveluita?
2. Millainen menetelmäosaaminen on keskeistä perhetyöntekijöiden työroolissa?

3.1 Varhainen tuki

Sosiaalihuoltolain vuoden 2015 uudistuksen jälkeen lapsiperhepalvelut on porrastettu kahden eri lain, sosiaalihuoltolain (SHL) ja lastensuojelulain (LSL) alle. Uudistuksen jälkeen tuen tarpeiden taso on porrastettu kolmeportaiseksi niin, että matalimmalla, perustasolla on lapsen- ja perheen yleisen tuen tarpeet, seuraavalla tasolla lapsen erityisen tuen tarve ja ylimmällä tasolla lapsen suojelun tarve. Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut ovat perustason kevyempiä, ennaltaehkäiseviä tukimuotoja, joiden avulla pyritään tarjoamaan apua ennen tilanteiden vaikeutumista tai ongelmien kärjistymistä. Varhaisen tuen tavoitteena on myös vahvistaa perheiden peruspalveluita ja madaltaa tuen hakemisen kynnyksiä. Tavoitteena on myös auttaa ennen kuin ongelmat ovat niin suuria, että on tarve voimakkaammille, korjaaville toimenpiteille. Perhetyö on yksi perheille suunnattu varhaisen tuen sosiaalipalvelu. Perhetyötä on saatavilla myös tehostettuna, jolloin se on lastensuojelulain alaista. (Malinen ym. 2019, s. 9–12.) Perhetyön lisäksi varhainen tuki voi olla muun muassa lapsiperheiden kotipalvelua ja tukihenkilötoimintaa sekä muita matalan kynnyksen palveluja, joiden avulla perheitä tuetaan arjessa ja vanhemmuuden haasteissa. (Pitkänen ym., 2024, s. 7–9, 64–74.)

Varhaisen tuen toteutuminen lapsiperheiden palveluissa vaihtelee alueittain ja palvelurakenteittain. Varhainen tuki on kirjattu keskeiseksi tavoitteeksi sosiaalihuollossa, mutta todellisuudessa palvelut eivät aina tavoita perheitä riittävän varhain tai matalalla kynnyksellä. Varhainen tuki toteutuu pääasiassa perustason palveluissa, kuten perhetyössä ja lapsiperheiden kotipalvelussa, mutta sen vaikuttavuutta heikentävät resurssien niukkuus, palvelujen pirstaleisuus ja monialaisen yhteistyön puutteet. (Pitkänen ym., 2024, s. 64–74, 116–129.)

Perheille suunnatun varhaisen tuen painotus ei ole vain nykypäivän suomalaiseen sosiaalihuoltoon liittyvä ilmiö. Lapsiperheille tarjotun ennaltaehkäisevän ja riittävän ajoissa tarjotun avun painotus tulee esille myös kansainvälisessä lastensuojelua koskevassa tutkimuksessa. Lapsiperheiden tukemisessa on näkyvissä systeemien muutos maissa, joilla on vakiintuneet lastensuojelujärjestelmät. Painotus korjaavista palveluista kohti ennaltaehkäiseviä palveluita on yleistynyt, vaikka itse järjestelmät ovat rakentuneet eri tavoin (Day, 2024; Malone & Canavan, 2022.). Keskustelua käydään varhaisen, oikea-aikaisen ja oikein kohdennetun tuen vaikuttavuudesta perheissä sekä sen lastensuojelun painetta vähentävästä vaikutuksesta. Myös kustannusten hallinta näyttäytyy yhteisenä nimittäjänä. (Katz, Cortis, Shlonsky, Mildon, 2015; Malone & Canavan, 2022.)

Esimerkiksi Kojan (2011) tarkastelee Norjan lastensuojelujärjestelmää tukipainotteisena ja ennaltaehkäisevänä kokonaisuutena, jossa keskeistä on perheiden tilanteisiin kohdistuva varhainen puuttuminen. Varhainen tuki rakentuu tutkimuksen mukaan yhteistyölle vanhempien kanssa ja painottaa perheiden omien voimavarojen vahvistamista kontrolloivien tai korjaavien toimenpiteiden sijaan. Vanhempien kokemusten perusteella lastensuojelun tarjoama apu koetaan usein myönteisenä ja hyödyllisenä, mikä viittaa siihen, että palvelut vastaavat haavoittuvassa asemassa olevien perheiden hyvinvointitarpeisiin ja toimivat ennaltaehkäisevästi osana laajempaa hyvinvointijärjestelmää. (Mt.)

Raportissaan Meltz, Murphy ja Graham (2020) esittelevät erilaisia lapsiperhepalveluiden ennaltaehkäiseviä ohjelmia ja toimintamalleja Yhdysvalloissa. Raportin mukaan liittovaltion yhteisenä prioriteettina on sitoutua tarjoamaan perheille tukea riittävän varhaisessa vaiheessa, mikä voi lopulta vähentää tarvetta raskaammille lastensuojelun tukimuodoille, kuten lasten

sijoittamiselle kodin ulkopuolelle. Erilaisia perheille tarjottuja varhaisen tuen muotoja ovat esimerkiksi vanhemmuuden tukeminen ja vanhemmuustaidoissa ohjaaminen sekä kotiin tarjottava kotipalvelu. Myös Axfordin ja Berryn (2018) mukaan näyttöön perustuvat varhaisen tuen interventiot perheissä ovat tehokasta lastensuojelua ja niitä tulisi käyttää laajasti. He korostavat työntekijän ja perheen välisen suhteen luomisen ja vanhemmuuden tukemisen tärkeyttä, ei puolesta tekemistä (esimerkiksi kotityöt, lasten kaitseminen). Yhdessä vanhemman kanssa perheelle tavoitteiden asettaminen ja sopivien apukeinojen ja ratkaisujen pohdinta perheeseen on todettu vaikuttaviksi interventioiksi erilaisissa varhaiseen tukeen pohjautuvissa ohjelmissa. Tutkimusta varhaisen tuen vaikuttavuudesta tarvitaan kuitenkin lisää. Vaikka painopiste lapsiperheille suunnatuissa sosiaalipalveluissa on monissa maissa siirtynyt varhaiseen tukeen, tuloksissa sen vaikuttavuudessa ja kustannustehokkuudessa on myös ollut ristiriitaisuuksia (Katz ym., 2015).

3.2 Perhetyö

Perhetyöllä tarkoitetaan asiakkaan ja hänen perheensä tukea ja ohjausta heidän omien voimavarojen vahvistamiseksi ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi. Perhetyön menetelmät voivat liittyä esimerkiksi vanhemmuuden tukemiseen, lasten hoitoon ja kasvatukseen, kodin rutiinien hallintaan, perheen toimintakyvyn, vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen ja sosiaalisten verkostojen laajentamiseen tai syrjäytymisen ehkäisemiseen. (Hämeen-Anttila, 2017, s. 217, 218.)

Perhetyö on lakisääteinen, hyvinvointialueita velvoittava palvelu. Hyvinvointialueilla on sosiaalihuoltolain perusteella velvollisuus järjestää erilaisia sosiaalipalveluja asiakkaiden yksilöllisiin tuen tarpeisiin. Sosiaalihuoltolain alaisiin palveluihin kuuluvat esimerkiksi sosiaalityö ja sosiaaliohjaus, sosiaalinen kuntoutus, perhetyö, kotipalvelut ja kotihoito sekä asumiseen, liikkumiseen ja hyvinvointiin liittyvät tukipalvelut. (Pitkänen, ym., 2024, s.17.) Sosiaalihuoltolaissa säädetään erikseen lasten ja perheiden yleisistä palveluista, (esimerkiksi lain 13§ ohjaa lapsen terveyden ja kehityksen turvaamista). Perhetyöstä säädetään sosiaalihuoltolain 18§:ssä.

Parhaillaan perhetyötä koskevaan tietoaukkoon osaltaan vastaa käynnissä oleva valtakunnallinen ja monialainen Perheen tukena –perhetyö lapsi- ja

perhesosiaalityössä (PETU) -hanke. Siinä näkökulma liittyy erityisesti perhetyön eri muotojen, tuen tarpeiden, tehtävä- ja työnjakojen, lasten, nuorten ja vanhempien aseman sekä ammattilaisten toiminnan kysymyksiin. Hankkeen yhteydessä toteutettiin valtakunnallinen kyselytutkimus perhetyön ammattilaisille. Vastaajina toimivat sekä perhetyöstä päättävät että sitä tekevät ammattihenkilöt, yhteensä 445 ammattilaista. PETU:n kyselytutkimuksesta kävi ilmi, että usein perhetyön määritelmä omassa organisaatiossa oli työntekijöille epämääräinen. Tähän ovat vaikuttaneet hyvinvointialueiden myötä jo tehdyt muutokset ja tällä hetkellä alku vuodesta 2026 menossa olevat muutokset. (Malinen ym., 2025, s. 31.) Epäselvyyttä aiheutti myös perhetyön palveluiden porrasteisuus; suurella osalla vastanneista oli epätietoisuutta siitä, mitkä perhetyön palvelut ovat sosiaalihuoltolain (SHL) tai toisaalta lastensuojelulain (LSL) alaisia. Vastaajien mukaan määritelmät siitä, mitä katsotaan perhetyöksi omassa organisaatiossa, olivat jäsentymättömiä. (Mt.)

3.3 Ammatti-identiteetti ja työroolit

Ammatti-identiteetti on henkilön muuttuva sisäistetty käsitys itsestään, kun taas työroolilla kuvataan ulkopuolisia odotuksia käyttäytymismalleista, kun henkilö täyttää tietyn roolin työyhteisössään (Robbins, 1998, s. 175–176).

Ammatti-identiteetin muovautuminen on jatkuva yksilöllinen prosessi, johon vaikuttavat yksilön omat ominaisuudet ja opiskelutausta sekä ympäröivät yhteisöt kuten opiskelu- ja työyhteisöt (Koivusalo, Joronen & Koivula, 2014). Ammatti-identiteetti rakentuu, kun yksilö tulkitsee kokemuksiaan suhteessa työhönsä ja sosiaaliseen ympäristöönsä (Koivusalo ym., 2014). Ammatti-identiteetti rakentuu yksilöllisellä ja kollektiivisella tasolla. Yksilöllisellä tasolla henkilö sisäistää häntä ympäröivät sosiaaliset asemat ja niiden merkitykset osaksi omaa itseään, sekä samaistuu tiettyyn ammattiryhmään. Kollektiivisella tasolla ammatti-identiteetti muovautuu yhteisön yhteisen toiminnan kautta, kun toimitaan saman päämäärän saavuttamiseksi. (Cardoso, Batista & Graça 2014.) Ammatti-identiteetti vaikuttaa työhön sitoutumiseen ja työhyvinvointiin (Koivusalo ym., 2014).

Nisula ja Vuokila-Oikkonen (2010) kuvaavat katsauksessaan sosiaali- terveys- ja kasvatustalouden työn kehittämistä kahden kunnan yhdistämistilanteessa, jossa myös palveluorganisaatiot muuttuivat. Tällaiset muutokset haastavat ammatti-

identiteettejä ja siksi ne vaativat työntekijöiden kannustamista. Erilaisten roolien ja työkuultuureiden tiedostaminen ja näkyväksi tekeminen on keskeistä, kun halutaan kehittää uutta organisaatiota. (Pesonen & Vuokkila-Oikkonen, 2010.) Nykyisessä työelämässä ammatti-identiteetit rakentuvat yhä yksilöllisemmin ja ne muokkaantuvat kokemusten ja työntekijöiden ammatillisen kasvun ja elinikäisen oppimisen myötä. (Eteläpelto 2010, s. 90, 92.)

Rooliselkeydellä (role clarity) työn yhteydessä tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin työntekijä ymmärtää roolinsa laajuuden, tehtävät ja prioriteetit. Rooliepäselvyys (role ambiguity) taas tarkoittaa tilannetta, jossa työntekijälle ei ole selvää mitä häneltä odotetaan hänen työssään, ja mitkä kaikki työtehtävät kuuluvat hänelle. Se voi johtua ulkoisista keskenään ristiriitaisista tai muuten riittämättömistä viesteistä siitä mitä häneltä tässä roolissa odotetaan. (Kahn, Wolfe, Quinn, Snoek & Rosenthal, 1964, s. 18–26.)

Rooliselkeys on yhteydessä työn kuormittavuuteen. Vaikka työntekijällä olisi paljon tekemistä niin kuormitus on pienempää, jos hänellä on selkeä kuva siitä mitä häneltä odotetaan ja johtaminen on kannustavaa (Bliese & Casrtro 2000).

Perhetyötä tekevien ammattilaisten ammattirooleja ja työn sisältöä on aiemmin Suomessa käsitelty lähinnä ammattikorkeakoulujen sosiaalian työntekijöitä koskevissa opinnäytetöissä, joissa nousee esille roolien ja työnkuvien sekavuus (esim. Karvinen, Saalanko & Suomalainen, 2020; Koski, 2019, 2025; Tuominen, 2025; Räsänen, 2025).

4 Tutkimuksen aineisto ja analyysi

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimukseen osallistui seitsemän perhetyöntekijää, jotka työskentelevät perhesosiaalityössä suunnitelmallisen perhetyön parissa. Kohderyhmäksi valikoitui perhetyöntekijöitä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen perhesosiaalityöstä heidän oman mielenkiintonsa perusteella.

Tutkimusaineisto kerättiin yksilöhaastatteluina, luottamuksellisuus ja haastateltavien omat yksilölliset kokemukset ja mielipiteet.

Haastatteluihin osallistui perhesosiaalityössä työskenteleviä perhetyöntekijöitä. Haastattelujen kesto oli noin 30–45 minuuttia, ja ne toteutettiin etäyhteydellä Teamsin välityksellä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen perhesosiaalityön työntekijöille. Haastatteluissa käytettiin avoimia kysymyksiä, jotka mahdollistivat työntekijöiden omien kokemusten ja näkemysten esiin tuomisen. Tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä hyödyntäen.

Käytimme puolistrukturoitua haastattelua, jolloin meillä oli valmiiksi mietityt kysymykset mutta myös haastateltavan omalle puheelle oli tilaa. Kaikilta haastateltavilta kysyttiin samat kysymykset, mutta haastattelumetodille tyypillisesti niiden järjestyksellä tai tarkoilla kysymyksen asettelulla ei ole merkitystä (Hirsjärvi & Hurme, 2022).

Kaikki haastatellut kuvasivat tekevänsä nimenomaisesti suunnitelmallista perhetyötä, eikä aineistossa noussut esiin lyhytkestoisen perhetyön muotoja. Kaikilla haastateltavilla oli jo työuraa takana vähintään viisi vuotta. Useimmilla haastateltavilla oli työuraa takana jo yli 20 vuotta. Kaikki haastateltavat olivat työskennelleet koko työuransa ajan lapsityössä.

4.1 Käytäntötutkimus

Satkan ym. (2016) mukaan käytäntötutkimus voidaan nähdä oppimisen ja tiedonmuodostuksen prosessina, jonka lähtökohtana ovat erilaiset joko asiantuntijoiden tai asiakkaiden toiminnasta kumpuavat tiedontarpeet. Se voi toimia tukena palvelutyössä toimimisessa sekä palvelun käyttäjien arjessa kohtaamien ongelmien ratkaisemisessa. Käytäntötutkimuksen yhtenä tavoitteena onkin palvella samanaikaisesti useita erilaisia intressitahoja (Väisänen, 2006 s.71).

Satka ym. (2016) kuvaavat, että sosiaalialan käytäntötutkimuksen keskiössä voidaan nähdä olevan asiakastyön toimintojen kehittäminen sekä erilaisten palvelukäytäntöjen kehittäminen ja tutkimus. Käytäntötutkimuksella voidaan nähdä olevan myös laajempi yhteiskunnallinen merkitys, sillä sen avulla on mahdollista parantaa palveluiden laatua ja edistää asiakkaiden yhdenvertaisuutta palveluverkostossa (Väisänen, 2006 s.71). Sosiaalialalla käytäntötutkimuksen yhtenä motivaattorina voidaan nähdä olevan lisäksi toive edistää tutkimusperustaisia, näyttöön perustuvia sosiaalityötä ja menetelmiä terveydenhuollon tapaan (Satka, 2016, s.10).

Käytäntötutkimus suuntaa usein katseena nimensä mukaisesti käytännöstä nouseviin aiheisiin ja arkipäivän tapahtumiin. Se ei ole mikään yksittäinen tutkimusmalli tai lähestymistapa. Satkan ym. (2016) mukaan käytäntötutkimus perustuukin joustavaan metodologiseen ajatteluun ja sellaisten menetelmien etsimiseen, jotka mahdollistavat toiminnan ammattilaisten ja asiakkaiden yhteisillä kentillä.

Tutkimuksemme lähtökohta on Päijät-Hämeen hyvinvointialueen lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ehdottama tutkimusaihe, joka määritteli työllemme raamit. Käytäntötutkimuksellamme pyrimme vastaamaan heiltä kumpuavaan tiedontarpeeseen, jonka keskiössä on ja perhetyöntekijöiden työroolit perhesosiaalityössä. Alustavia tutkimuskysymyksiä kävimme läpi Teams-keskustelussa yhdessä hyvinvointialueen edustajien kanssa 2.10.2025. Tämän keskustelun pohjalta saimme suuntaviivoja työllemme ja muotoilimme lopullisen tutkimustehtävämme ja -kysymyksemme. Yhteistyö tutkimuksen toteutuspaikan kanssa varmistaa, että tutkimus kytkeytyy arjen työhön ja palvelee käytännön tarpeita.

Valmis tutkimus esitellään hyvinvointialueelle keväällä 2025, erikseen sovittavana aikana. Tutkimustulosten avulla hyvinvointialueella voidaan saada selkeämpi kuva perhesosiaalityössä toimivien perhetyöntekijöiden työrooleista ja käytetyistä menetelmistä. Tulokset palautetaan tutkimuksen toteutuspaikkaan keväällä 2026, järjestämällä julkaisutilaisuus myöhemmin sovittavalla tavalla, joko paikan päällä tai etäyhteydellä. Tutkimus julkaistaan opiskelijoiden posterina, joka jaetaan verkossa Helsinki Practice Research Centre -kotisivulla. Tutkimus esiteltiin Käytäntötutkimuskurssin loppuseminaarissa Helsingin yliopistolla. Hyvinvointialue julkaisee raportin

ja posterin Tutkimus-, kehitys ja innovaatiotoimintayksikön (TKI) kotisivulla. Tutkimuksen tulokset julkaistaan myös opiskelijoiden kirjoittamassa blogitekstissä Sosiaalityötä Päijät-Hämeessä -blogissa.

4.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Tässä käytäntötutkimuksessa analyysimenetelmänä hyödynnämme aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on laadullisessa tutkimuksessa yleisesti käytetty analyysimenetelmä, joka soveltuu monenlaisten tutkimusaineistojen tarkasteluun. Sisällönanalyysin alkuvaiheessa aineistoa pelkistetään eli redusoidaan siten, että tutkimuksen kannalta epäolennainen aineisto jätetään tarkastelun ulkopuolelle. Pelkistäminen toteutetaan tunnistamalla litteroidusta aineistosta tutkimustehtävään liittyvät keskeiset havainnot ja kokoamalla ne yhteen (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 91,92,103.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysi etenee empiirisestä aineistosta kohti tulkintaa ja käsitteellisempää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Tavoitteena on löytää aineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiin ilman valmiin teorian ohjaavaa vaikutusta. Tässä tutkimuksessa analyysi painottuu aineistolähtöisyyteen, sillä ensin muodostetaan kokonaiskuva haastatteluaineistosta ja vasta tämän jälkeen tuloksia peilataan aiempaan tutkimukseen. Pelkistetty aineisto ryhmitellään samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien perusteella alaluokiksi ja tarvittaessa edelleen yläluokiksi ja pääluokaksi. Muodostettujen luokkien pohjalta tehdään johtopäätökset, jotka esitetään tutkimuksen tuloksina (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 91–94.)

Haastattelut äänitettiin ja litteroinnin tukena hyödynnettiin Microsoft Teamsin ohjelmaa, joka muuntaa äänitteen kirjalliseen muotoon. Tästä huolimatta kuuntelimme haastatteluvideot kokonaisuudessaan ja tarkistimme litteroinnin huolellisesti. Korjasimme ohjelman tuottamat virheet ja muokkasimme tekstin kielellisesti selkeäksi ja ymmärrettäväksi. Litteroinnin jälkeen tarkastelimme aineistoa tutkimuskysymys kerrallaan ja pyrimme tunnistamaan aineistosta teemoja ja ilmiöitä pelkistämällä alkuperäisiä ilmaisuja. Kun olimme koonneet pelkistetyt ilmaukset, siirryimme aineiston ryhmittelyvaiheeseen. Tässä vaiheessa samaa ilmiötä kuvaavat ilmaukset yhdistimme ensin alaluokiksi ja tämän jälkeen yläluokiksi. Näin

aineistosta rakentui jäsennelly kokonaisuus, joka mahdollisti johtopäätösten tekemisen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 123–127.)

Ryhmittelyvaiheen jälkeen palasimme vielä alkuperäiseen aineistoon ja tarkastelimme muodostuneita luokkia suhteessa haastatteluaineistoon. Kävimme aineistoa useaan kertaan läpi varmistaaksemme, että alaluokat ja yläluokat perustuivat perhetyöntekijöiden omiin kokemuksiin eikä tutkijoiden ennakoajatuksiin. Luokkia täsmennettiin ja yhdisteltiin tarpeen mukaan, jotta ne kuvasivat mahdollisimman hyvin perhetyöntekijöiden puheessa toistuvia ilmiöitä.

Analyysi eteni vaiheittain siten, että aineiston lukeminen, pelkistäminen ja luokittelu vuorottelivat keskenään ja täydensivät toisiaan koko analyysiprosessin ajan. Tämä mahdollisti sen, että ymmärrys perhetyöntekijöiden työroolista ja työssä käytetyistä menetelmistä syveni vähitellen. Aineistosta nousi myös keskenään ristiriitaisia ja toisiaan täydentäviä näkemyksiä, jotka huomioitiin analyysissa, jotta tuloksista muodostui mahdollisimman monipuolinen kokonaisuus.

Työroolia koskevassa analyysissa tarkastelimme perhetyöntekijöiden alkuperäisiä ilmauksia, joissa he kuvasivat itseään esimerkiksi arjen tukijoiksi ja tasavertaisiksi tiimin jäseniksi sekä toivat esiin epäselvyyksiä työn rajoista ja tiedonkulusta. Näiden ilmausten pohjalta muodostimme alaluokkia, kuten arjen tukija, tasavertaisuus tiimissä ja työroolin rajojen epäselvyys. Alaluokat yhdistettiin yläluokiksi, jotka kuvasivat perhetyöntekijöiden työroolia perhesosiaalityössä heidän omien kokemustensa pohjalta. Menetelmiä koskevassa analyysissa etenimme vastaavalla tavalla. Perhetyöntekijöiden ilmauksista, joissa he kuvasivat keskustelun merkitystä sekä toiminnallisten menetelmien, kuvien, tunnevälineiden ja arjen strukturoinnin käyttöä, muodostimme alaluokkia, kuten keskusteluun perustuva työskentely, toiminnalliset ja visuaaliset menetelmät sekä menetelmien muokkaaminen perheen tilanteen mukaan. Nämä alaluokat yhdistettiin yläluokiksi, jotka kuvasivat perhetyöntekijöiden puheessa toistuvia tapoja toteuttaa perhetyötä.

Luokittelurakenteen vakiinnuttua kokosimme yläluokkien sisällöt laajemmiksi tulkinnallisiksi kokonaisuuksiksi, jotka toimivat tulososion pääotsikoina. Pääotsikot jäsenyivät tutkimuskysymysten mukaisesti siten, että toinen kuva perhetyöntekijöiden kokemuksia omasta työroolistaan perhesosiaalityössä ja toinen perhetyöntekijöiden käyttämiä ja hyödyllisiksi kokemia menetelmiä.

Tuloksia kirjoitettaessa pyrimme säilyttämään yhteyden alkuperäiseen aineistoon, jotta perhetyöntekijöiden ääni ja kokemukset välittyvät lukijalle mahdollisimman aidosti. Analyysin luotettavuutta vahvistettiin tekemällä analyysi ryhmätyönä ja vertailemalla tulkintoja keskenämme. Tulkintaeroista keskusteltiin ja tarvittaessa palattiin takaisin alkuperäiseen aineistoon. Tämä lisäsi analyysin selkeyttä ja vahvisti tulosten uskottavuutta. Taulukko 1. kuvaa esimerkin tekemästämme aineiston luokittelusta aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti.

Taulukko 1. Esimerkki tekemästämme aineiston luokittelusta aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 132).

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
“Kyllähän se tieto perheestä on kallisarvoisen tärkeä, kun siellä käydään viikoittain, niin perhe tulee tosi tutuksi”	Perhetyöntekijä saa tärkeää tietoa perheestä kotikäyntien kautta	Läheinen työskentely perheen arjessa	Perhetyöntekijä perheen arjen asiantuntijana
“Mä tiedän mitä teen, mutta välillä pitää muistuttaa muille mikä kuuluu mun työhön ja mikä ei”	Työroolia täytyy selkeyttää muille ammattilaisille	Työroolin rajojen esiin tuominen	Työroolin rajojen vaihteleva selkeys organisaatiossa
“Kyllä se keskustelu on se kaikista tärkein, luottamussuhde vie eteenpäin”	Keskustelu rakentaa luottamusta	Luottamuksellinen keskustelutyö	Vuorovaikutukseen perustuvat menetelmät
“Jos iltanukkuminen on haaste, niin mietitään pienin askelin mitä muutetaan”	Arjen haasteita ratkotaan pienillä muutoksilla	Arjen taitojen harjoittelu	Arjen konkreettinen tukeminen

4.3 Työnjako

Tässä käytäntötutkimuksessa työnjako on ollut tasapuolinen. Kaikki tutkijat ovat osallistuneet kaikkiin tutkimusvaiheisiin. Tutkimuksen suunnittelu on tehty yhdessä paikan päällä kokoontuen ja verkkoympäristössä. Haastattelut toteutettiin Microsoft

Teamsillä niin, että jokaisessa haastattelussa oli mukana kaksi haastattelijaa. Kaikki osallistuivat haastatteluihin. Haastatteluaineiston analysointiin osallistuivat kaikki. Loppuraportti on kirjoitettu yhdessä verkkotapaamisia hyödyntäen.

5 Tutkimusetiikka

Tutkimuksemme noudattaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) hyvää tieteellistä käytäntöä ja tutkimuseettisiä ohjeita (Keiski ym. 2023). Otimme ohjeet huomioon koko tutkimusprosessin aikana; huolellisessa suunnittelussa, suostumuksen ja vapaaehtoisuuden varmistamisessa, aineiston käsittelyssä ja säilyttämisessä sekä rehellisyydessä tulosten julkaisussa. Tälle tutkimukselle haettiin tutkimuslupa Päijät-Hämeen hyvinvointialueelta ennen aineistonkeruun aloittamista.

Pidämme tärkeänä, että tulosten julkaisusta ei koidu haittaa tutkimukseen osallistujille heidän kertoessaan henkilökohtaisia näkemyksiään. Tämä pyrittiin takaamaan henkilötietojen pseudonymisoinnilla, jonka jälkeen yksittäistä vastaajaa ei voida tunnistaa. Minimoimme yksittäisten henkilöiden tunnistamisen sillä, että emme mainitse sitaattien yhteydessä haastateltavia edes nimimerkillä tai numerolla, joten sitaatteja haastatteluista ei voi yhdistää keskenään ja näin luoda tarkempaa kuvaa yksittäisistä henkilöistä. Emme myöskään tuo esille mistä tiimeistä vastaajat olivat. Tutkimus keskittyy perhetyöntekijöiden kokemuksiin, kuitenkin toivomme, että tutkimuksesta on hyötyä koko työyhteisölle. Tutkimuksessa pyrimme tarkastelemaan ammattilaisten työrooleja siten, että havainnot eivät luo vastakkainasettelua eri työntekijäryhmien välille, vaan luovat ymmärrystä eri roolissa työskentelevien osaamisesta ja sen arvosta.

Haastattelun aluksi osallistujilta kysyttiin suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Nauhoitimme haastattelut Microsoft Teamsillä. Äänitiedostot siirsimme tietoturvaliselle verkkolevyllä ja poistimme litteroinnin jälkeen. Litteroinnissa hyödynsimme Teamsin litterointityökalua. Kävimme kaikki haastattelut läpi ja korjasimme automaattisessa tekstityksessä ilmenneet virheet. Näin varmistimme litteroinnin oikeellisuuden. Äänitiedostot ja niistä puretut tekstit ovat vain tietosuojaselosteessa mainittujen tutkimuksen tekijöiden käytössä. Litteroidut pseudonymisoidut tekstit säilytettiin verkkolevyllä tutkimuksen hyväksymiseen asti.

Käsittelimme ja säilytimme aineistoa tietoturvalisesti koko tutkimusprosessin ajan. Aineistoa säilytettiin yliopiston tarjoamalla henkilökohtaisella verkkolevyllä eli z-aseamalla, yliopiston ohjeiden mukaisesti. Paperimuodossa ollutta aineistoa suojattiin

säilyttämällä sitä lukitussa tilassa tai lukitussa kaapissa, johon vain asianmukaisilla henkilöillä oli pääsy.

Tutkimusaineistoa voidaan käyttää tämän työn lisäksi opiskelijoiden maisterintutkielmissa ja se hävitetään asianmukaisesti viimeistään kahden vuoden kuluttua marraskuussa 2027.

6 Tutkimustulokset

Tutkimustuloksissa esittelemme ensin esiin nousseet työrooliin liittyvät huomiot. Perhetyöntekijät kokivat roolinsa olevan lähellä perheiden arkea ja varhaisena tukena tärkeäksi ja merkitykselliseksi lenkiksi osana palvelupolkua. Erityislaatuista on tiivis ja läheinen kontakti asiakasperheisiin ja sen tuoma tieto ja mahdollisuus reagoida herkästi uusiin tilanteisiin. Perhetyöntekijät toivat esille oman työroolin erityisyyden ja vahvan ammatti-identiteetin erotuksena muihin asiakasperheiden kanssa työskenteleviin ammattiryhmiin. Perhetyöntekijöille heidän oma työroolinsa oli selkeä heille itselleen, vaikka se muiden ammattilaisille ei aina näyttäytyisi selkeänä.

Menetelmäosaaminen tuli esille haastatteluissa osana perhetyöntekijöiden työroolia. Menetelmäosaamisessa nousi esille kaksi tasoa. Ensimmäinen abstraktimpi taso pitää sisällään esimerkiksi suhteen luomisen perheeseen, kuuntelun, läsnäolon, kannattelun sekä perheen sisäisessä vuorovaikutuksessa tukemisen. Toinen konkreettisten menetelmien taso pitää sisällään nimettyjä menetelmiä kuten kolmentalonmalli, vanhemmuuden roolikartta, tunnekortit ja voimaannuttava valokuvaus. Erityisesti lasten kanssa työskentelyssä nämä valmiit menetelmät koettiin toimiviksi.

6.1 Perhetyöntekijöiden rooli perheen tukena

Perhetyöntekijät kuvasivat työnsä keskittyvän perheiden arjen tukemiseen heidän omissa kodeissaan. Työ oli liikkuvaa ja painottui kotikäynteihin eri puolilla hyvinvointialuetta. Tyypillinen työpäivä sisälsi kotikäyntejä, kirjauksia, siirtymisiä, puhelin- ja Teams-yhteydenpitoa sekä verkostotyötä. Työpäivät muotoutuivat perheiden tarpeiden mukaan eikä varsinaista tyypillistä päivää koeta olevan, kuten eräs perhetyöntekijä kuvasi: “Se on tyypillinen että ei ole tyypillinen.” Siirtymät vievät aikaa ja vaikuttivat siihen, että kuinka monta perhettä perhetyöntekijät ehtivät kohdata. Lisäksi he toivoivat kirjaamiseen jäävän enemmän työaikaa.

Asiakkaiden kotona tehtävä työ koettiin erityislaatuisena. Perhetyöntekijät kuvasivat menevänsä perheiden kotiin ikään kuin kylään eikä virastomaisessa asetelmassa, mikä madalsi kynnystä ottaa apua vastaan ja mahdollisti aidon kohtaamisen. Yksi haastateltavista kuvasi asiaa seuraavasti: “Me mennään sinne perheen kotiin kylään, se on eri asia kuin että he tulis virastoon.” Kodissa perhetyöntekijä pääsevät

näkemään lapsen arjen, vanhempien jaksamisen ja perheen vuorovaikutussuhteet tavalla, joka ei olisi mahdollista toimistotapaamisissa: “Ja se että mennään perheiden kotiin niin...jotenkin sitten päästään sinne perheen kokemusmaailmaan sitä kauttakin niinku sisälle. Se on erityislaatuista.”. Toisaalta kotikäyntien lisäksi perhetyöntekijät voivat sopia tapaamisia perheiden toiveiden mukaan kodin ulkopuolellekin, esimerkiksi luontoon.

Perhetyöntekijät näkivät oman roolinsa ennen kaikkea perheiden arjen asiantuntijoina ja asiakkaan äänen esiin tuojina. He kokivat olevansa se työntekijä, joka näkee perheen tilanteen läheltä ja tuo tiimiin lapsen näkökulman, perheen kokemukset ja arjen havainnot. Tätä kuvasi eräs haastateltava toteamalla: “Kyllähän se tieto perheestä on kallisarvoisen tärkeä, kun siellä käydään viikoittain.” Myös toinen haastateltava toi esille, että perhetyöntekijän osaaminen rakentuu läheisestä ja pitkäkestoisesta työskentelystä perheiden kanssa: “Niin kyllähän perhetyöntekijän osaaminen on kyllä se, kun ollaan niin lähellä.... me ollaan niin kun pitkäaikaisesti lähimpänä sitä perhettä ja vanhempia ja lapsia, että kyllähän se on erityinen rooli siinä tuottaa sitä tietoa tuoda sieltä arjesta sitä tietoa ja lapsen näkökulmaa.” Tiedon tuottaminen yhdessä perheen kanssa lapsen suunnitelmaa varten ja keinojen löytäminen myönteisen muutoksen mahdollistamiseen koettiin tärkeäksi osa-alueeksi omassa työssä ja keskeiseksi mahdollistajaksi työn tarkoitusten toteutumiselle. Yksi haastateltava kuvasi tätä seuraavasti: “Se näkymä mikä on tuotavissa siellä yhdessä vanhemman kanssa. Niin se on ihan iso osa-alue ja arvokas tieto siihen lapsen suunnitelmaan, että miten se myönteinen muutos voi sitten toteutua.”

Oma työ perheen arjessa, usein heidän kotonaan nähtiin tärkeänä varhaisen tuen interventiona. Yksi haastatelluista kuvasi tätä näin: “Se perheen arki ja että me päästään siihen mukaan. Silloin siihen päästään vaikuttamaan juurikin semmoisilla pehmeämmilläänkin menetelmillä ja lähestymistavoilla”. Työntekijät kuvasivat perhetyötä helposti saavutettavana “ensivaiheen” palveluna, jolla on tärkeä paikka osana laajempaa perheille tarjottua palveluvalikoiman kokonaisuutta: “Että se niinkun tässä organisaatiossa asettuu tietenkin siihen ihan ruohonjuuritason työhön... että tällaista niinku vähän vierellä kulkemista, niin tällaista työtä tullaan tarvitsemaan aina ja puhun sen puolesta itsekin”. Yksi työntekijä kuvasi perhetyön tarjoaman varhaisen tuen olevan paitsi merkityksellistä, myös sisältävän paljon

vastuuta. Työntekijä voi olla ensimmäinen, joka pääsee näkemään tarkemmin perheiden arjen todellisuuden.

Työtä tehtiin pääsääntöisesti yksin, mikä sekkin osaltaan lisää vastuuta: “Itseksemme paljon...usein me mennään sinne ja sitten vasta alkaa niinku koti alkukäynneissä siellä kotona, niin alkaa vasta selvitä enemmän ne ongelmat ja haasteet mitä siellä taustalla kenties on. Että mitkä kaikki vaikuttaa, että me päästään niihin juurisyihin sitten enemmän käsiksi.” Työ nähtiin tavoitteellisena ja määräaikaisena, mutta samalla perhetyöntekijät korostivat oikea-aikaisen tuen merkitystä. Haastatteluissa tuotiin esiin huoli siitä, että perhetyön aloitus saattaa viivästyä sosiaalityöntekijöiden suuren työmäärän takia. Eräs perhetyöntekijä pohti, että “voi mennä kuukausikin, että päästään aloittamaan”, mikä herätti huolta siitä, että apu ei aina tule perheille riittävän varhain. Osa pohti myös toimintamalleja, joissa perheet saisivat tukea nopeammin ilman pitkiä siirtymiä palvelusta toiseen.

Useassa haastattelussa korostettiin, että työn lähtökohta on perheen itsensä esiin nostamat avun tarpeet. Työtä ei tehty viranomaislähtöisesti “ylhäältä alaspäin”. Työn tavoitteet määriteltiin yhdessä vanhempien kanssa. Kysyttäessä minkälaista työtä perheissä tehdään, vastattiin esimerkiksi: “Mitä vanhemmat sanoo, että mihinkä he kokee tarvitsevansa”, “Niiden tavoitteiden mukaisesti minä sitten perheessä työskentelen... mitä perhe tuottaa ja mitä lapset tuottaa. Me yhdessä niinku rakennetaan perheen kanssa sitten käytännössä ne tapaamiset”. Perhetyön yhtenä elementtinä nähtiin joustavuus, sillä perheiden elämäntilanteet ja avun tarpeet voivat muuttua työn aikana, joskus nopeastikin. Tällöin myös työn tavoitteet tai käytetyt menetelmät voivat muuttua.

Perhetyö koettiin vaativaksi ja merkitykselliseksi työksi, jossa korostuivat yksintyön haasteet, turvallisuuskysymykset ilta-aikaan sekä palkkauksen ja arvostuksen teemat. Samalla perhetyöntekijät tuovat esiin kehittämistoiveita palvelupolkujen oikea-aikaisuudesta.

6.2 Perhetyöntekijöiden kokemuksia omasta työroolistaan

Perhetyöntekijät kokivat työroolinsa pääosin itselleen selkeäksi. Heille on laadittu työnkuvaukset, jotka selkeyttävät työroolia sekä siihen liittyviä odotuksia. Perheiden erilaisista tarpeista ja niissä käytetyistä moninaisista menetelmistä tai

organisaatiomuutoksista huolimatta, useassa vastauksessa tuotiin esille, että oma perustehtävä pysyy selvänä. Eräs haastateltava kuvasi tätä näin: “Sanonkin aina, että vaikka olisi kuinka kuormittavaa, niin sitten sinne kotikäynnille, kun menee, niin siellä...se työ on silleen samaa periaatteessa”. Vaikka työrooli on itselle selkeä, niin perhetyöntekijät joutuvat tarkentamaan sitä ajoittain muille ammattiryhmille. Epäselvyyksiä syntyi tilanteissa, joissa perhetyöntekijöiltä odotetaan sosiaaliohjaukseen tai hallinnolliseen työhön kuuluvia tehtäviä. Yksi haastateltavista kuvasi tilannetta näin: “Mä tiedän mitä teen, mutta välillä pitää muistuttaa muille mikä kuuluu mun työhön ja mikä ei.” Tällöin perhetyöntekijät rajasivat työtään ja vievät asiaa tarvittaessa esihenkilöiden kanssa keskusteltavaksi.

Yhteistyö omassa moniammatillisessa systeemisen työotteiden tiimissä (syty-tiimissä) koettiin pääosin toimivaksi. Tiimeissä keskustelu ja yhdessä perheiden asioiden läpikäynti koettiin tärkeänä. Se mahdollisti työstä yhteisen ymmärryksen luomisen: “Että kun me ollaan näissä syty-tiimeissä ja jaetaan tätä...niin jotenkin vahvistaa sitä, että tullaan sieltä samasta kulmasta ja on semmoista samaa ajatusta ja ymmärrystä”. Toinen työntekijä pohti asiaa näin: “Tiimissä näen silleen, että me ollaan aika kaikki samalla viivalla riippumatta siitä, mikä on kenenkin titteli, että...osataan kyllä niinku kunnioittaa toinen toisiamme.” Yhteyttä tiimiläisten kesken pidettiin myös sähköpostin, puhelimen ja Teamsin välityksellä. Organisaatiomuutokset, fyysinen etäisyys ja monialueinen työ vaikeuttivat arjen vuorovaikutusta tiimiläisten kesken.

Perhetyöntekijät palvelivat useita alueita ja perheiden omatyöntekijänä toimivat sosiaaliohjaaja sekä tiimin sosiaalityöntekijä. Ne voivat kuitenkin työskennellä eri tiimissä, eri kaupungissa. Tämä voi heikentää matalan kynnyksen konsultointia. Myös työnteon käytännöt voivat vaihdella eri alueilta tulevilla. Lisäksi työstä keskusteleminen ja työn reflektointi jää toivottua vähäisemmäksi, kun perheiden asioita hoitavat työntekijät sijoittuvat eri alueille. Jos työntekijät ovat eri alueilla, eivät myöskään viikoittaiset tapaamiset välttämättä onnistu. Keskeiseksi haasteeksi haastatteluissa nousee myös tiedonkulun epäyhtenäisyys ja rikkonaisuus, sillä perhetyöntekijät eivät aina näe palvelutarpeen arviointeja, lastensuojeluilmoituksia tai verkostopalaverien yhteenvetoja. Tämä koettiin kuormittavaksi, kuten eräs perhetyöntekijä kuvasi: “Jos sitä ei ole jaettu perhetyölle, niin en mä näe niitä tietoja ollenkaan.”

Haastatteluissa nousi esille myös toive mahdollisuudesta vahvempaan oman ammattiryhmän sisäiseen vuorovaikutukseen ja reflektioon. Yksi syy tähän on se, että perhetyötä tehtiin yksin ilman työparia. Tästä syystä myös työstä keskustelu ja työn kuormituksen purkaminen puhumalla jäivät toivottua vähäisemmäksi. Työn reflektiota käytiin läpi viikkotiimeissä moniammatillisen tiimin kesken. Työnkuva perhetyössä on kuitenkin täysin omanlaisensa ja eroaa esimerkiksi sosiaaliohjauksesta. Viikkotiimien lisäksi myös työnohjaus koski yhteisesti koko tiimiä. Vain oman ammattiryhmän sisäinen keskustelu nähtiin tärkeänä työssäjaksamisen kannalta: “Me keskustellaan samaa kieltä perhetyöntekijöiden kanssa...että siihen mä kaipaisin reflektointia vielä enemmän. Että me kannetaan sen perheen niitä asioita aika yksin.”

Vastauksissa ilmeni, että vaikka työntekijät itse kokivat oman työn merkitykselliseksi erityisesti asiakkaan äänen esille tuojana, organisaatiossa perhetyön merkitystä ei aina tunnustettu. Perhetyöntekijät kokivat, että heitä on organisaatiossa vähän suhteessa esimerkiksi sosiaaliohjaajiin ja sosiaalityöntekijöihin. “Kyllähän se hyvin pienemmässä roolissa on perhetyö ylipäättään”. Toinen vastaaja pohti roolia organisaatiossa näin: “Koen sen niin, että näennäisesti huomioidaan, mutta todellisuudessa niin me jäädään aika jalkoihin”. Osassa vastauksia nousi esille huoli oman ammattiryhmän äänen kuulumisesta.

Työntekijöiden vaihtuvuus tiimissä koettiin kuormittavana, koska muutokset organisaatiossa aiheuttavat työkuulttuurin muutosta. Vastauksissa toivottiin myös selkeyttämistä ja tarkennusta sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain alaisten perhepalveluiden kriteereille. Yksi vastaaja koki, että asiakkaita ohjataan SHL:n alaiseen perhetyöhön, vaikka ongelmat ovat jo niin isoja, että sen tarjoama tuki ei ole enää riittävää: “Silleen aina miettii, että miksi tää tarvitsee tehdä, kun näkymä on jo melkein siellä...että kokeillaan vielä tätä...että jo kaikkea kokeiltu niin perhetyö on niinku se. Kokeillaan sitä perhetyötä niin sekin on vähän huono mandaatti lähteä työskentelyyn”.

Perhetyöntekijät kuvasivat, että heille kertyy tietoa perheiden haasteisiin vaikuttavista ilmiöistä ja eräs haastateltavista kertoi miettineensä, miksi tietyillä ajanhetkillä tietyt haasteet korostuvat. Aikaisemmin korostuivat esimerkiksi koulunkäyntiin ja koulupoissaoloihin liittyvät haasteet ja tällä hetkellä taas

korostuvat neurokirjon haasteet. Yksi haastateltava toivoi vuoropuhelua käytännön työssä karttuvan tiedon ja rakenteellisten uudistusten välillä ja toivoi, että tietoa uudistuksiin tuotettaisiin myös perhetyöntekijöiden “ruohonjuuritason” työstä. Toinen haastateltava kuvasi samaa asiaa: “Mä niinku tälleen jyrkästi ajateltuna, että onhan se mennyt siihen suuntaan koko aika että pitää se asiakkaan ääni sieltä niin kun kuulua, mutta ei se kaikessa päätöksenteossa silloin kun ne tulee jostain tuolta ylhäältä resurssi mikä hyvänsä on se mikä rajaa vaikka jotakin asioita tai niin. Niin kaikessa niinku se asiakkaan äänen ja kokemuksen tuominen, niin pidän sitä tärkeänä kyllä myös isossa kuvassa.”

6.3 Perhetyön käytännöt ja menetelmät perheiden muutoksen tukena

Perhetyöntekijät toivat menetelmäosaamisen esille osana työrooliaan. Erilaisten menetelmien käyttö kuuluu olennaisesti perhetyöntekijöiden työhön. Menetelmien valinta ja käyttö edellyttävät työntekijältä harkintaa sekä kykyä sovittaa työskentely perheen tilanteeseen ja tarpeisiin sopivaksi. Eräs haastateltavista toi esille: “meillä on kerääntynyt yhteistä materiaalia ja omaa materiaalia ja varmaan sen kokemuksen pohjalta, kun kaikki samat ei käy kaikille ... Mutta silleen niinku se mitä ne menetelmät on, niin se ehkä muokkautuu sen perheen mukaan”.

Abstraktilla tasolla ei ole käytössä mitään välineitä tai strukturoitua mallia vaan kyse on keskustelusta, kuuntelemisesta, kannattelusta ja läsnäolosta. Perhetyöntekijät kuvasivat, että kaiken työskentelyn perusta on luottamuksellinen suhde. Luottamus rakentuu perheen kohtaamisesta heidän omassa ympäristössään sekä arvostavasta ja kuuntelevasta työotteesta. Eräs perhetyöntekijä kiteytti sen toteamalla: “Kyllä se keskustelu on se kaikista tärkein, se luottamus vie eteenpäin.” Luottamuksellinen suhde nähdään edellytyksenä sille, että perhetyö voi toimia varhaisena ja ennaltaehkäisevänä tukimuotona, sillä ilman luottamusta perheet eivät uskalla tuoda esiin arjen todellisia haasteita tai sitoutua työskentelyyn.

Konkreettisia menetelmiä perhetyöntekijät löytävät materiaalipankeista, järjestöjen internet sivuilta, koulutuksista ja kollegoiden jakamana. Hyödyllisimpinä menetelminä pidetään arkeen kiinnittyviä ja toiminnallisia työskentelytapoja. Pysyvä muutos nähdään syntyvän pienistä ja realistisista muutoksista, jotka juurtuvat perheen arkeen. Tätä kuvattiin esimerkiksi näin: “Tavoite on, että ne muutokset on tosi pieniä, että ne jäisi pysyviksi sinne arkeen.” Perhetyöntekijät painottivat, että

tavoitteiden tulee olla perheille mahdollisia toteuttaa heidän omista voimavaroistaan käsin, jotta muutos ei jää hetkelliseksi vaan jatkuu myös perhetyön päättymisen jälkeen.

Lapsen ja nuoren osallisuutta tukevat tunne- ja vahvuuslähtöiset menetelmät, kuten fiilismittarit, vahvuusharjoitukset ja keskustelukortit. Näiden avulla lapsen kokemukset ja tunteet tulevat näkyviksi: ”Lapset tykkää tunnepeleistä, niissä tulee esiin mikä ärsyttää ja mikä tuntuu pahalta.” Menetelmien koettiin helpottavan vaikeidenkin asioiden puheeksi ottamista ja lisäävän koko perheen ymmärrystä lapsen kokemusmaailmasta.

Neuroepätyypillisten lasten perheissä korostuvat kuvatuki ja vireystilan säätelyä tukevat keinot. Yksi haastateltavista kuvasi tätä konkreettisesti: ”Kun vireystila on korkealla, mietitään vaikka miten kilpikonna kävelee.” Vanhempien uupumus nousee aineistossa keskeiseksi teemaksi, ja perhetyöntekijät korostivat, että menetelmien tulee olla sellaisia, joita perhe jaksaa käyttää arjessaan myös yksin ilman työntekijän läsnäoloa. Menetelmiä muokataan perhekohtaisesti. Valintoihin vaikuttavat työn arjen reunaehdot, kuten esimerkiksi siirtyminen perheiden välillä. Eräs haastateltavista perhetyöntekijöistä toi esille, että hän hyödyntää perheen kotoa löytyviä leluja ja pelejä työskentelyn tukena: ”Niin sitten hyödynnän yleensä siellä perheessä esimerkiksi legoja...”

Uutena käytännön keinona korostuu myös teknologian hyödyntäminen esimerkiksi materiaalien kääntämisessä: ”Oon käyttänyt tekoälyä materiaalien kääntämiseen, ettei aina tarvi tulkkia.” Teknologian nähdään tukevan perheiden saavutettavuutta ja madaltavan kynnystä saada tukea erityisesti silloin, kun yhteinen kieli ei ole itsestäänselvyys. Kokonaisuutena perhetyön menetelmät näyttävät joustavina ja perhelähtöisinä, joissa yhdistyvät käytännönläheisyys, saavutettavuus ja perheen todelliseen arkeen soveltuvat ratkaisut.

Haastateltavat kertoivat saaneensa koulutuksia uusiin menetelmiin. Pitkään töitä tehneet kokivat saaneensa tarpeeksi koulutuksia, mutta lyhyempään työtä tehneet eivät kokeneet samoin. Haastateltavat toivat esille, että tietyistä menetelmistä on apua tietynlaisten perheiden kanssa ja koulutusten jälkeen toivoisi, että voisi päästä työskentelemään sellaisten perheiden kanssa, joissa näistä menetelmistä olisi apua. Eräs haastateltava kuvasi tätä ongelmaa näin: ”No silleen, että näitä käytettyjä

koulutuksia niin saisi niinku jotenkin työskennellä et löytyis niitä perheitä sen tyyppisiä missä sitä koulutusta voi käyttää.” Yksi haastatettava kuvasi myös tilannetta, jossa työntekijää oli vaihdettu nimenomaan sen perusteella, että yhdellä työntekijällä oli koulutus tiettyyn menetelmään, joka ajateltiin tälle asiakkaalle sopivaksi: “Siinä oli nuori ja mä tiesin, että siellä toisella on semmoinen. Mä en halua sanoa niin nimiä, mutta enkä juttuja, mutta se oli sellainen menetelmä. Mikä mä ajattelin, että se hyödyntää sitä. Niin me tehtiin sitten silleen, että me vaihdettiin siinä työntekijä. Ja sekä se perhe että me molemmat oli tyytyväisiä.”

Koulutus koettiin tärkeänä osana oman ammattitaidon ylläpitämisessä ja että osataan toimia uusien ilmiöiden kanssa: “Ehkä koulutus vielä, että että toki ... mä koko ajan kaipaen vähän sitten uusia ja toimivampiakin työkaluja. Mä haluaisin kouluttautua itse vähän koko ajan, että pysyy siinä jotenkin se semmoinen ammatti tai niinku silleen ajan tasalla.” Kouluttautuminen vaatii aktiivisuutta työntekijöiltä itseltään: “Meillä on jotkut tietyt mitä vuodessa saa koulutuspäiviä käyttää niin tota jos niitä jaksaa aktiivisesti etsiä niin sitten niihin osallistua.”

7 Pohdinta ja johtopäätökset

Tämän käytäntötutkimuksen tehtävänä on selvittää, millaisena perhetyöntekijät itse kokevat oman roolinsa perhesosiaalityössä sekä millaisia menetelmiä he pitävät työssään hyödyllisimpinä. Tutkimuksemme tavoitteena on tuottaa tietoa työyhteisölle ja laajemmin koko hyvinvointialueelle palvelujen ja osaamisen vahvistamiseksi sekä yhdenvertaisten, vaikuttavien ja oikea-aikaisten palveluiden turvaamiseksi perhesosiaalityössä.

Tutkimuksemme mukaan perhesosiaalityön perhetyöntekijät kokevat oman työroolinsa pääosin selkeäksi. Työroolin selkeyden ylläpitäminen vaatii kuitenkin työtä ja tarkkaavaisuutta työntekijöiltä sekä tukea esihenkilöiltä. Tämä sama huomio on tehty myös muissa tutkimuksissa (mm. Hassan, 2013). Työrooli ei ole staattinen olotila, vaan muovautuva ja työympäristön ja yhteiskunnan muuttuessa uudestaan neuvoteltava asia (Mt.). Haastateltavat kuvasivat myös hyvin rooliselkeyden merkitystä työlleen. Vaikka työ tuntuisi muuten kuormittavalta, niin selkeät omaan työnkuvaan ja osaamiseen liittyvät tehtävät, kuten kotikäynnit tuovat jaksamista. Tämäkin on linjassa aikaisemman tutkimuskirjallisuuden kanssa. Haastateltavat kuvasivat perhetyön olevan tärkeä osa perhesosiaalityön kokonaisuutta.

Perhetyöntekijät nostivat esille varhaisen tuen ja oikea-aikaisuuden merkityksen suunnitelmallisessa perhetyössä. Työrooli näyttäytyi erityisesti rinnalla kulkemisena, perheiden voimavarojen vahvistamisena ja vanhemmuuden tukemisena. Juuri vanhemmuuden tukeminen, vanhemmuustaidoissa ohjaaminen ja yhteistyö vanhempien kanssa on näyttäytynyt keskeisenä myös kansainvälisessä varhaista tukea koskevassa tutkimuksessa (Kojan, 2011; Meltz, 2020). Perhetyöntekijät kuvasivat, että perheiden tilanteisiin pääseminen riittävän varhain tukee muutostyön käynnistymistä ja ehkäisee ongelmien kasautumista. Samalla perhetyöntekijät kuitenkin toivat esille, että varhaisen tuen toteutumiseen vaikuttavat rakenteet esimerkiksi palveluiden pirtaleisuus ja moniporrasteisuus, joka hidastaa palveluihin pääsyä. Samankaltaisia tuloksia nousi esiin PETU-hankkeen tutkimusraportissa (Malinen ym., 2025, s.10). Erityisesti sosiaalityöntekijöiden suuret työmäärät voivat viivästyttää asiakkuuksien käynnistymistä, joka myös vaikuttaa perhetyön aloitukseen. Myös Pitkänen ym. (2024) ovat tuoneet esille samankaltaisia havaintoja, joiden mukaan varhaisen tuen toteutuminen vaihtelee eri alueilla sekä

palvelurakenteissa. Varhaisen tuen toteutumista heikentävät resurssien niukkuus, palvelujen pirstaleisuus ja puutteet monialaisessa yhteistyössä (mt.).

Tutkimuksemme mukaan perhetyöntekijät näkevät eri perheissä samankaltaisia haasteita ja heillä on tätä kautta ruohonjuuritason tietoa, joka olisi tärkeää nostaa esille laajemminkin keskusteltaessa lapsiperheiden hyvinvoinnista ja olosuhteista, lapsiperhepalveluita koskevassa keskustelussa ja palveluiden suunnittelussa.

Perhetyöntekijät kuvaavat työnsä olevan lähellä perheen arkea ja tärkeänä osana työtä on tiedon tuottaminen perheen hyväksi. Kuitenkin haastatteluissa tuli ilmi myös tiedon tuottaminen perheiden arjesta rakenteisiin vaikuttamiseksi.

Perhetyöntekijöillä on näköala koteihin ja muihin perheiden arjen ympäristöihin ja toimintaan näissä. Perhetyöntekijöillä on muuttuvassa yhteiskunnassa mahdollisuus toimia perheiden haasteiden “kuumemittarina” ja mahdollisuus tuottaa ajantasaista tietoa perheiden tilanteista ja niissä esiin tulevista ilmiöistä ja niiden muutostrendeistä.

Perhetyöntekijöiden kokemusten mukaan kaiken työskentelyn perusta on luottamuksellinen suhde perheen ja työntekijän välillä. Luottamus rakentuu ennen kaikkea siitä, että perhe kohdataan heidän omassa ympäristössään ja heitä kuunnellaan arvostavasti. Ilman luottamusta perheet eivät uskalla kertoa arjen todellisista haasteista, eikä työskentely pääse etenemään. Luottamuksellinen suhde onkin se pohja, jonka varaan kaikki muut menetelmät rakentuvat. Myös Axford ja Berry (2018) korostavat, että keskeistä on työntekijän ja perheen välisen suhteen rakentuminen sekä vanhemmuuden tukeminen, sillä juuri luottamuksellinen ja kunnioittava suhde luo pohjan menetelmien toimivuudelle. Perhetyöntekijöiden mukaan työn keskiössä on perheiden tukeminen arjessa ja muutostilanteissa.

Perhetyöntekijät pitivät hyödyllisimpinä sellaisia menetelmiä, jotka kiinnittyivät perheen arkeen. Menetelmien kuvailtiin erityisesti lasten kanssa olevan konkreettisia, usein eri malleihin perustuvia toiminnallisia menetelmiä. Toisaalta keskeisiksi menetelmiksi nousi erityisesti vanhempien kanssa abstraktit menetelmät, kuten tukeminen, vaikeassa tilanteessa kannattelu ja kuuntelu. Perhetyön menetelmät muokataan kulloisenkin perheen tilanteen sopivaksi ja tavoitteena on yhdessä perheen kanssa löytää pysyviä keinoja selviytyä arjen tilanteista. Muutoksen nähtiin syntyvän pienistä arjen teoista, joita perhe pystyy toteuttamaan myös perhetyön

jälkeenkin. Lasten nuorten osallisuutta tukevat tunne- ja vahvuuslähtöiset menetelmät nousivat aineistossa vahvasti esille. Niiden koettiin auttavan lapsia kertomaan kokemuksistaan ja tuovan esille myös sellaisia asioita, joista on muuten vaikea puhua. Erityisesti neuroepätyypillisten lasten perheissä kuvatuki ja vireystilan säätelyä tukevat keinot koettiin tärkeiksi. Myös teknologian hyödyntäminen koettiin uutena mahdollisuutena tukea perheiden kanssa tehtävää työtä sekä parantaa palveluiden saatavuutta. Kokonaisuutena perhetyön menetelmät näyttäytyivät joustavina ja perhelähtöisinä. Niiden arvo ei ole menetelmissä itsessään, vaan siinä miten ne auttavat perheitä löytämään omia voimavarojaan ja rakentamaan itselleen toimivampaa arkea.

Perhetyöntekijät toivat pääsääntöisesti esille, että heillä on mahdollisuus hankkia lisäkoulutusta omien toiveiden ja tarpeiden mukaisesti. Erityisesti pidempään perhetyöntekijöinä toimineet toivat esille, että he kokevat saaneensa riittävästi koulutusta, kun taas vähemmän aikaa työskennelleet toivoivat lisäkoulutusta. Tästä voimme päätellä, että koulutustarpeet vaihtelevat työntekijän työkokemuksen mukaan. Tämän perusteella osaamisen kehittämistä tulisi suunnata erityisesti uransa alussa oleville perhetyöntekijöille. Tämän hetken työhön vaikuttavista ilmiöistä esille nousivat asiakkaiden neuropsykiatriset haasteet, joihin työntekijät toivoivat lisäkoulutusta. Työntekijät kertoivat myös perheiltä tulleen toiveita osaamisen parantamisesta neuropsykiatrisissa asioissa.

Kuten kaikissa tutkimuksissa, niin myös tässä käytäntötutkimuksessa oli omat rajoitteensa. Tutkimuksen aikatauluttamisessa oli omat haasteensa, sillä haastattelujen käynnistyminen viivästyi, joka osaltaan vaikutti aineiston keruun aikatauluun ja tutkimusprosessin etenemiseen. Tutkimuksemme otos oli melko pieni, joka osaltaan vaikuttaa tulosten yleistettävyyteen. Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla perhetyöntekijöillä oli pitkä työkokemus, joka on osaltaan voinut vaikuttaa siihen, miten he jäsentävät omaa työrooliaan ja työnkuvansa selkeyttä. Lisäksi pitkän työkokemuksen kautta kertynyt menetelmäosaaminen näyttäytyi kaikilla perhetyöntekijöillä vahvana, ja sitä kautta tutkimuksen tuloksissa korostuivat jo vakiintuneet työmenetelmät. Tämä on voinut osaltaan rajata esiin nousevia uusia näkökulmia ja kehittämisideoita, sillä vastaukset perustuivat pitkälti kokemuksen kautta muotoutuneeseen ammatilliseen tietoon. Toisaalta perhetyöntekijät toivat esille myös omaa osaamistaan, kuten terapiaopintoja ja voimaannuttavan valokuvan

käyttöä osana työtään. Tämä kertoo siitä, että vakiintuneiden työskentelytapojen rinnalla perhetyössä on tilaa myös työntekijöiden omille vahvuuksille ja uusille menetelmille, jotka voivat tukea perheiden kanssa tehtävää työtä monipuolisesti.

Tutkimuksen tuloksissa nousi esille kehitysehdotuksia, joita perhetyöntekijät pitivät tärkeinä oman työn kehittämisen näkökulmasta. Tulosten mukaan perhetyöntekijät kokivat perhetyöntekijöiden keskinäisen reflektoinnin, ryhmäkeskustelut ja tapaamiset tärkeinä, mutta käytännössä ne toteutuivat liian harvoin. Lisäksi perhetyöntekijät toivat esille menetelmäosaamisen kouluttautumisen tukeminen. Heidän mielestään kaikilla työntekijöillä ei tarvitse olla sama osaaminen. Heidän mukaansa työntekijä voidaan valita asiakkaalle tarvittaessa sen perusteella, kenellä perhetyöntekijälle on soveltuvin osaaminen ja koulutus asiakkaan tilanteeseen. Perhetyöntekijät pitivät tärkeänä perhetyön oikea-aikaisuuden ja –paikkaisuuden arvioimista. He toivat esille tilanteita, joissa perhetyön aloittaminen viivästyy joko perhetyön resurssien tai päätöksen teon hitauden takia. Toisaalta haastateltavat toivat esille tilanteita, joissa perhetyön koettiin olevan liian kevyt toimi vakavasti kriisiytyneeseen tilanteeseen, mutta silti sitä yritettiin välttämättömänä välivaiheena ennen päätöstä muunlaisesta tuesta. Perhetyöntekijät pitivät tärkeänä, että he saavat ajantasaisen tiedon perheentilanteesta. Lisäksi he toivoivat, että heidän tietojaan perheestä hyödynnetään perheen tilannetta arvioitaessa. Tämä tukee perhetyön tavoitteiden saavuttamista ja samalla tuki kohdentuu paremmin perheen tarpeisiin. Perhetyöntekijät toivat esille, että heiltä saatavan, kokemukseen perustuvan tiedon avulla perhetyön toimintamuotoja voidaan kehittää ja vaikuttaa rakenteisiin laajemminkin.

Tutkimusvastauksissa nousi esille kiinnostus perhetyön vaikuttavuudesta. Tarve perheille suunnatun varhaisen tuen vaikuttavuustutkimukselle nousi esille myös lukemassamme tutkimuskirjallisuudessa (esim. Katz ym., 2026; Waldfogel, 2009). Tämän takia kiinnostava jatkotutkimusehdotus olisikin tutkia perhetyön vaikuttavuutta pidemmällä aikavälillä ja tarkastella, millaisia muutoksia perheiden arjessa tapahtuu perhetyön päättymisen jälkeen. Toinen kiinnostava jatkotutkimusehdotus olisi puolestaan tarkastella suhdeperustaisuuden merkitystä perhesosiaalityössä. Suhdeperustaisuus nousi esille tämän työn tekemisen myötä keskeisenä tekijänä, joka vaikuttaa menetelmien toimivuuteen ja perhetyön vaikuttavuuteen. Jatkossa olisikin tärkeää tutkia, miten luottamuksellinen suhde

käytännössä rakentuu perheeseen ja millaiset rakenteet tukevat suhdeperustaisen työn toteutumista perhesosiaalityössä.

Tekoälyn käyttö tutkimuksessa:

Tutkimuksen kirjoittamisessa ja analyysissä ei ole käytetty tekoälyä.
Haastatteluiden litteroinnissa on käytetty apuna Microsoft Teamsin litterointityökalua. Litterointi on kuitenkin tarkistettu vielä manuaalisesti.

Lähteet

- Alatalo, M., Miettunen, N., Liukko, E., Kettunen, N., Normia-Ahlsten, N. (2019). *Porrasteisuus lapsiperheiden sosiaalipalveluissa: Näkökulmia sosiaalihuoltolain toimeenpanosta ja palveluiden järjestämisestä.* (THL Työpaperi 39/2019). Helsinki: THL.
- Axford, N., & Berry, V. (2018). Perfect Bedfellows: Why Early Intervention Can Play a Critical Role in Protecting Children--A Response to Featherstone et al. (2014) "A Marriage Made in Hell: Child Protection Meets Early Intervention." *British Journal of Social Work*, 48(1), 254–273.
<https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1093/bjsw/bcx003>
- Bliese P. & Castro, C (2000) *Role clarity, work overload and organizational support: Multilevel evidence of the importance of support, Work & Stress*, 14:1, 65–73, DOI: 10.1080/026783700417230
- Cardoso, I., Batista, P. & Graça, A. (2014). Professional Identity in Analysis: A Systematic Review of the Literature. *The Open Sports Science Journal*, 2014, 7, 83–97, DOI: 10.2174/1875399X01407010083
- Day, P. A. (2024). From the Editor: Prevention-centered Approaches in Child Welfare. *Child Welfare*, 102(1), vii–ix.
- Eteläpelto, A. (2010). Työidentiteetti ja subjektiusrakenteiden ja toimijuuden ristiaallokossa. Teoksessa A. Eteläpelto, K. Collin & J. Saarinen (toim.) *Työ identiteetti ja oppiminen* (s. 90–142). Helsinki: WSOY.
- Hassan, S. (2013), The Importance of Role Clarification in Workgroups: Effects on Perceived Role Clarity, Work Satisfaction, and Turnover Rates. *Public Admin Rev*, 73, 716–725. <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1111/puar.12100>
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö* (2. painos). Helsinki: Gaudeamus.
- Hämeen-Anttila, L. 2017. Lasten ja perheiden sosiaalipalvelut. Teoksessa A., Kananoja, M. Lähteinen & P. Marjamäki (toim.), *Sosiaalityön käsikirja* (s. 216–246). Helsinki: Tietosanoma.
- Ikäläinen, M., Kuhlberg, P., Mäläskä, S., & Timoskainen, P. (2022). *Sosionomin (AMK) rooli, tehtävät ja työnkuva Tampereen kaupungin aikuissosiaalityössä.* Tampereen ammattikorkeakoulu, sosionomikoulutus. Opinnäytetyö.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022052411596>

- Kahn, R. L., Wolfe, D. M., Quinn, R. P., Snoek, J. D., & Rosenthal, R. A. (1964). *Organizational stress: Studies in role conflict and ambiguity*. New York: John Wiley.
- Karvinen, E., Saalanko, I. & Suomalainen A-S. (2020) *Moniammatillisen perhetyön osaaminen. LAB-ammattikorkeakoulu, hoitotyönkoulutusohjelma*. Opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/335028/Karvinen,%20Saalanko%20&%20Suomalainen.pdf?sequence=2>
- Katz I., Cortis N., Shlonsky A., Mildon R. (2016) *Modernising Child Protection in New Zealand: Learning from System Reforms in Other Jurisdictions*. Wellington, New Zealand: Ministry of Social Development.
- Keiski, R. L., Hämäläinen, K., Karhunen, M., Löfström, E., Näreaho, S., Varantola, K., Aittasalo, M. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitleminen Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023*. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023). Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
- Kiili, J., Moilanen, J. S. & Hedman, J. K. (2024). Kartoittava analyysi lasten, nuorten ja perheiden sosiaalihuollon palveluista 2020-luvulla. Julkaisussa J. Kiili, A-M. Jaakola, M. Anis, T. Lamponen & E. Stenvall (toim), *Lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityö* (s. 19–36). Helsinki: Gaudeamus.
- Koivusalo, H., Joronen, K., & Koivula, M. (2014). Hoitotyön opettajaopiskelijoiden ammatti-identiteetti hoitotieteen pedagogisissa opinnoissa/Students of nursing science and their professional identity during pedagogical studies in teacher education. *Hoitotiede*, 26(3), 154.
- Kojan, B. H. (2011). Norwegian child welfare services: A successful program for protecting and supporting vulnerable children and parents? *Australian Social Work*, 64(4), 443–458. <https://doi.org/10.1080/0312407X.2010.538069>
- Koski, I. (2019) *Työyhteisö puhalttaa yhteen yhdessä kaikkia kuunnellen – Työhyvinvointia perhetyössä ohjaajien kokemana*. Turun ammattikorkeakoulu, sosionomikouutus. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/260964/Koski_Iida.pdf?sequence=2
- Malinen K., Kannasoja S., Kiili J., Möller S., Ylönen K., Lehto-Lundén T., Svenlin A-R., Vuolukka K., (2025). *Perhetyö lapsi- ja perhesosiaalityössä*. Tutkimusraportti

ammattiaisten kyselytutkimuksesta. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 348). Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Malone, P., Canavan, J. (2022). Strengthening Prevention, Early Intervention and Family Support: A Conceptual Framework for Studying System Change in Irish Child Protection and Welfare. *The British Journal of Social Work*. 52/3, 1192–1212. <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1093/bjsw/bcab097>

Meltz, H., Murphy, J., Graham, E. (2020). *Evaluating Prevention Services in Child Welfare*. Evaluation Approaches, Challenges, and Solutions. Children’s Bureau, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.

Möller, S. & Paavolainen, T. (2024). *Yhdessä tuotettua tutkimustietoa lapsiperheiden tukemiseksi*. Blogikirjoitus. 20.11.2024. <https://www.hyvaks.fi/blogikirjoitukset/yhdessa-tuotettua-tutkimustietoa-lapsiperheiden-tukemiseksi>

Nisula, L. & Vuokila-Oikkonen, P. (2010). Työelämän kehittäminen muutostilanteessa: esimerkkinä kahden kunnan yhdistyminen. *Työelämän tutkimus* (Verkkoaineisto), 8(2). <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/87409/46314>

Paju P., Westman R ja Kuokkanen, J. (2025). *Miten lasten suojelun kustannukset kertyvät II* (Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 1/2025). Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

Pitkänen, S., Ranta, T., Mäkkylä, K., Aro, R., Aro, N., Kortelainen, J., Koski, N. & Stenvall, J. (2024). *Lasten ja perheiden sosiaalipalvelut: Varhaisen tuen tilannekuva ja kehittämistarpeet* (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:15). Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue (n. 2025). *Perhesosiaalityö*. Päijät-Hämeen hyvinvointialue. Haettu 20.10.2025 osoitteesta <https://pajatha.fi/palvelut-ja-hoitoon-hakeutuminen/lasten-nuorten-ja-perheiden-palvelut/perhesosiaalityo/>

Robbins, S.P. (1998). *Organisational Behaviour: Concepts, Controversies and Applications*. London: Prentice-Hall.

Räsänen, H. (2025). *Sosiaaliohjaajan työnkuva eriytetyssä ja yhdenmetyssä lapsiperheiden sosiaalityössä*. Laurea ammattikorkeakoulu, sosionomi (AMK), Opinnäytetyö. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2025052917842>

Satka, M., Julkunen, I., Kääriäinen, A., Poikela, R., Yliruka, R., Muurinen, H. (toim.) 2016. *Käytäntötutkimuksen taito*. Heikki Waris instituutti.

- Sarvimäki, P., Siltaniemi, A.(toim.) (2007). *Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus* (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:14). Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- STM (Sosiaali- ja terveysministeriö) (2026). *Sosiaalihuollon palvelu-uudistus*. Haettu 5.2.2026 <https://stm.fi/sosiaalihuollon-palvelu-uudistus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos* (24.10.2023). Kireä taloustilanne, joustamaton lainsäädäntö ja henkilöstöpula ohjaavat hyvinvointialueiden palveluiden uudistamista. Haettu 27.10.2025 <https://thl.fi/-/kirea-taloustilanne-joustamaton-lainsaadanto-ja-henkilostopula-ohjaavat-hyvinvointialueiden-palvelujen-uudistamista>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos* (7.12.2023a). Sote-palvelut – lapset, nuoret ja perheet. Haettu 19.10.2025 osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos* (7.12.2023b). Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). Haettu 5.2.2025 osoitteesta <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape>
- Tuominen, Taru (2025). *Työnjaon kehittäminen lastensuojelutyössä Pirkanmaan hyvinvointialueella*. Vaasan ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveysala. Hyvinvoinnin asiantuntija YAMK. Opinnäytetyö. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202503244812>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Väisänen, Raija. (2006). Käytäntötutkimuksen jännitteitä. *Sosiaalipedagogiikka*, 7, 71–89. <https://doi.org/10.30675/sa.119979>
- Waldfoegel, J. 2009. Prevention and the Child Protection System. *The Future of Children*, 19(2) <https://doi.org/10.1353/foc.0.0037>

Liitteet

Liite 1 Tutkimusesite

Liite 2 Tietosuojaseloste

Liite 3 Haastattelurunko

18.11.2025

Liite 1

Tutkimusesite

Perhesosiaalityössä perhetyötä tekevien sosiaalialan ammattilaisten kokemuksia työrooleista

Tutkimuksen tausta ja tarkoitus

Tämä tutkimus on osa Helsingin yliopiston sosiaalityön maisteriohjelman Käytäntötutkimus I ja II-kurssikokonaisuutta. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, millaisena perhesosiaalityössä perhetyötä tekevät sosiaalialan ammattilaiset näkevät oman työroolinsa. Tutkimuksen tarkoitus on tuottaa tietoa työnkuvista ja näin saada uutta tietoa työnkuvien selkeyttämiseksi. Sosiaalialan ammattilaisten työnkuvien epämääräisyyteen on kiinnitetty huomiota useiden vuosien ajan erilaisissa aiheita koskevissa raporteissa.

Kutsumme sinut osallistumaan tutkimukseen, koska työskentelet tutkimuksen kohteena olevassa perhesosiaalityön yksikössä.

Tutkimusaineistoa ja tutkimustuloksia voidaan käyttää tutkimuksen tekijöiden maisterintutkielmissa.

Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutetaan yksilöhaastatteluna, johon osallistuu perhesosiaalityössä työskenteleviä perhetyöntekijöitä. Haastattelun kesto on noin 30-45 minuuttia ja se järjestetään etäyhteydellä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen perhesosiaalityön työntekijöille. Haastattelu kuuluu työntekijöiden työaikaan. Tutkimusta varten haastattelu nauhoitetaan ja litteroidaan. Tämän jälkeen aineisto pseudonymisoidaan eli muokataan aineistoa siten, ettei henkilöitä ja henkilötietoja voida yhdistää. Osallistujilta ei kerätä suoria tunnistetietoja. Tutkimus tuloksista kirjoitamme raportin, jonka esittelemme Päijät-Hämeen Hyvinvointialueen perhesosiaalityön yksikössä. Lisäksi tuloksista tehdään posterin, jonka esittelemme Helsingin yliopiston järjestämässä loppuseminaarissa helmikuussa 2026 ja joka jaetaan verkossa Helsinki Practice Research Centre -kotisivulla.

Hyvinvointialue julkaisee raportin ja posterin Tutkimus-, kehitys ja innovaatioimintayksikön (TKI) kotisivulla. Tutkimuksen tulokset julkaistaan myös opiskelijoiden kirjoittamassa blogitekstissä Sosiaalityötä Päijät-Hämeessä -blogissa.

Hyödyt ja haitat

Tutkimus antaa arvokasta tietoa perhesosiaalityön yksikön esihenkilöstölle sekä muille työntekijöille perhetyöntekijöiden työrooleista. Tutkimuksesta saadun tiedon avulla on mahdollisuus selkeyttää työnkuvia ja näin hyödyttää koko työyhteisöä. Koska tutkimus tehdään työajalla, osallistuminen voi vaatia työntekijältä työn uudelleen organisointia yhden päivän aikana. Toisaalta käytäntötutkimus palauttaa tulokset hyödynnettäviksi työntekijöille itselleen. Haastattelu vie vain vähän työaika ja tarjoaa mahdollisuuden oman työn itsereflektioon.

Luottamuksellisuus

Tutkimus toteutetaan tietoturvallisesti. Aineistoa käsitellään ja säilytetään tietoturvallisesti koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimuksessa ei käsitellä arkaluontoisia henkilötietoja. Haastatteluilla kerätyt äänitiedostot ovat vain tietosuojauselosteessa mainittujen tutkimuksen tekijöiden käytössä. Litterointivaiheessa osallistujat pseudonymisoidaan. Tutkimuksessa vastaukset pyritään raportoimaan siten, että yksittäisiä työntekijöitä ei voi tunnistaa raportista. Organisaation nimi mainitaan tutkimusraportissa ja posterissa.

Tutkimuslupa haetaan Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tutkimuslupalomakkeella.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Haastateltavilta kysytään suostumus tutkimukseen osallistumiseen haastattelun alussa.

Yhteystiedot

Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden maisteriohjelman opiskelijat:

Minna Heijari

minna.heijari@helsinki.fi

Jenni Heikkilä

jenni.c.heikkila@helsinki.fi

Tiina Uimonen

tiina.uimonen@helsinki.fi

18.11.2025

Liite 2

**TIETEELLISEN TUTKIMUKSEN
TIETOSUOJASELOSTE/-ILMOITUS
EU:n yleinen tietosuoja-asetus
12–14 artiklat
Laatimispäivä: 18.11.2025**

Tietoa henkilötietojen käsittelystä *Perhesosiaalityössä perhetyötä tekevien sosiaalialan ammattilaisten kokemuksia työrooleista* -tutkimuksessa

Perhesosiaalityössä perhetyötä tekevien sosiaalialan ammattilaisten kokemuksia työrooleista - tutkimuksessa käytetään aineistona henkilötietoja. Tämän selosteen tarkoitus on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia rekisteröidyillä on.

Tutkimukseen osallistuminen ja henkilötietojen antaminen on vapaaehtoista. Sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seuraamusta, jos et osallistu tutkimukseen tai jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Helsingin yliopiston sosiaalityön opiskelijat Minna Heijari, Jenni Heikkilä ja Tiina Uimonen.

2. Yhteyshenkilö

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevista asioista:

Nimi: Tiina Uimonen

Puhelinnumero: +358504684075

Sähköpostiosoite: tiina.uimonen@helsinki.fi

3. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tämä tutkimus on osa Helsingin yliopiston sosiaalityön maisteriohjelman Käytäntötutkimus I ja II-kurssikokonaisuutta. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, millaisena perhesosiaalityössä perhetyötä tekevät sosiaalialan ammattilaiset näkevät oman työroolinsa. Tutkimuksen tarkoitus on tuottaa tietoa työnkuvista ja näin saada uutta tietoa työnkuvien selkeyttämiseksi. Sosiaalialan ammattilaisten työnkuvien epämääräisyyteen on kiinnitetty huomiota useiden vuosien ajan erilaisissa aiheita koskevista raporteissa. Haastatteleamalla työntekijöitä saamme tietoa suoraan työntekijöiltä.

18.11.2025

Liite 2

Tietoja voidaan käyttää rekisterinpitäjien maisterintutkielmissa.

4. Mitä tietoja tutkimusaineisto sisältää

Henkilötiedot muodostuvat haastateltujen äänistä ja haastattelussa annetuista vastauksista, jotka liittyvät haastateltavien kokemuksiin työnkuvastaan ja työroolistaan.

Taustakysymyksinä kysytään haastateltavien tehtävänimikkeet, koulutustausta ja työuran pituus ja kirjataan nämä haastattelun yhteydessä kyselylomakkeelle.

5. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Henkilötiedot kerätään kyselylomakkeella ja haastattelemalla sekä nauhoittamalla haastattelut.

6. Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa ei käsitellä tietosuojasetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä (eli arkaluonteisia henkilötietoja).

7. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

- yleistä etua koskeva tehtävä:
  - tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi (tietosuojalain 4 §:n 3 kohta)
  - tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi (tietosuojalain 4 §:n 4 kohta)
- tutkittavan suostumus
- rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen mikä oikeutettu etu on kyseessä:

Jos henkilötietojen käsittely perustuu tutkittavan suostumukseen, tutkittavalla on koska tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruminen ei vaikuta ennen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

8. Tietojen vastaanottajat

Henkilötietoja ei siirretä tai luovuteta henkilötietoja HY:n tutkimusryhmän ulkopuolelle.

9. Tietojen siirto Euroopan talousalueen ulkopuolelle

18.11.2025

Liite 2

Tietoja ei siirretä Euroopan talousalueen ulkopuolelle, niitä käsitellään ainoastaan EU:n alueella.

10. Automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa ei tehdä automaattisia päätöksiä, joilla on merkittävä vaikutus tutkittaviin.

11. Henkilötietojen suojaus

Tutkimusaineistoon sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään suojattuna niin, että ainoastaan niitä tarvitsevat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja. Tietoja säilytetään Helsingin yliopiston opiskelijoille tarjoamassa kotihakemistossa

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavilla tavoilla:

Helsingin yliopiston kotihakemiston tietoturvallisuuskuvauksen mukaisesti:

“Palveluun tallennetun sisällön julkaiseminen rajoittamattomalle käyttäjäjoukolla ei ole teknisesti mahdollista. Tallennustilan käyttäjät eivät voi omatoimisesti laajentaa tai supistaa hakemistolle määrättyjä oikeuksia.

Palvelun näkyvyys verkossa on rajattu siten, että palvelun käyttämiseksi käyttäjän on oltava Helsingin yliopiston sisäverkossa tai muodostettava ulkopuolisesta verkosta VPN-yhteys. Palvelun ja asiakaskoneen välinen tietoliikenne on aina salattu protokollatason salauksella. Tekniset pääsynhallintamenettelyt on toteutettu siten, että käyttäjällä on pääsy vain hänelle osoitettuun tallennustilaan.

Palvelu on kytketty keskitettyyn käyttäjähallintojärjestelmään ja käyttö edellyttää aina kirjautumista.

Palvelun toteuttamiseen käytetyt laitteistot sijaitsevat Helsingin yliopiston omissa valvotuissa konesaleissa Helsingissä.

Pääsyoikeus konesalituloihin on myönnetty vain erikseen nimetyille henkilöille työtehtäväperustaisen tarpeen mukaan.

Konesalitilat on suojattu kulunvalvonta-, olosuhdehälytys- ja rikosilmoitusjärjestelmin, joiden antamia hälytyksiä valvotaan jatkuvasti.” (Helsingin yliopisto, 2021.)

Manuaalista (esim. paperimuodossa tai muuten aineellisessa muodossa) olevaa aineistoa suojataan seuraavilla tavoilla: säilytys lukitussa tilassa, lukitussa kaapissa, johon vain asianmukaisilla henkilöillä on pääsy.

Suorien tunnistetietojen käsittely:

Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa ja säilytetään erillään analysoitavasta tutkimusaineistosta.

12. Henkilötietojen käsittelyn kesto tässä tutkimuksessa

18.11.2025

Liite 2

Henkilötietoja säilytetään marraskuun loppuun 2027.

13. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tutkimusaineisto säilytetään myöhempää, yhteensopivaa tieteellistä tutkimusta varten tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti ilman suoria tunnistetietoja.

Tutkimusaineiston säilytys perustuu tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja e alakohtiin. Tutkimusaineiston uudesta tutkimuskäytöstä lähetetään rekisteröidyille uusi tietosuojailmoitus, paitsi jos rekisterinpitäjä ei enää pysty tunnistamaan rekisteröityjä tutkimusaineistosta.

Uudesta tutkimuksesta ei voida lähettää ilmoitusta rekisteröidylle myöskään silloin, jos tietojen toimittaminen olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaivalloista tai jos se estäisi tai vaikeuttaisi suuresti tutkimustarkoitusten saavuttamista (tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan b alakohta).

Tutkimusaineistoa säilytetään Helsingin yliopiston Z-verkkolevyllä ja marraskuun 2027 loppuun asti.

14. Mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu yhteyshenkilö.

Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada pääsy omiin tietoihin
- oikaista tietojaan
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa omien tietojensa käsittelyä
- siirtää tiedot rekisterinpitäjältä toiselle
- vastustaa tietojen käsittelyä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Rekisteröity ei kuitenkaan voi käyttää kaikkia oikeuksia kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista eri tilanteissa löytyy tietosuojavaltuutetun verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Oikeuksista poikkeaminen

Tietosuoja-asetus ja Suomen tietosuojalaki mahdollistavat tietyistä rekisteröidyn oikeuksista

18.11.2025

Liite 2

poikkeamisen silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja oikeuksien toteuttaminen estäisi tai vaikeuttaisi suuresti käsittelyn tarkoitusten saavuttamista.

Tarvetta poiketa rekisteröidyn oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi

Lähteet:

Helsingin yliopisto (2021). *Tietoturvallisuuskuvaus, Kotihakemisto*. Tietotekniikkakeskus

Liite 3

Haastattelurunko

Tässä haastattelussa olemme kiinnostuneita kuulemaan kokemuksistasi roolistasi ja työnkuvastasi perhetyössä. Meitä kiinnostaa sinun omat mielipiteesi, ajatuksesi ja kokemuksesi. Oikeita tai vääriä vastauksia ei ole. Haluamme muistuttaa, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Ennen haastattelun jatkoa, haluan kysyä suostumustasi tutkimukseen osallistumiseen.

Taustatiedot, (kerätään lomakkeella)

1. Mikä on nykyinen tehtävänimikkeesi ja missä työskentelet?
2. Mikä on koulutuksesi?
3. Kuinka pitkään olet työskennellyt perhesosiaalityössä?
4. Millaisissa tehtävissä olet aiemmin toiminut sosiaalialalla?

Haastattelu

Työn arki ja konkreettiset käytännöt. (Antaa konkreettista kuvaa työn sisällöstä ja auttaa ymmärtämään, mikä on merkityksellistä työntekijälle.)

- Ensimmäiseksi haluaisin kuulla ajatuksiasi työsi sisällöstä. Millainen on tyypillinen työpäiväsi?
- Millaisia ovat tyypilliset työtehtäväsi?
- Millaisia erilaisia asiakasryhmiä tapaat ja millaisia menetelmiä käytät asiakastyössä erilaisten asiakkaiden kanssa?

Työroolin määrittely ja sisältö: (miten työntekijä itse ymmärtää ja kuvaa oman työnsä perhesosiaalityön kontekstissa.)

- Miten näet oman työroolisi tiimissänne? Entä laajemmin organisaatiossanne?
- Millaisia tehtäviä itse pidät tärkeimpinä omassa työssäsi?
- Mitkä menetelmät koet hyödyllisimmiksi?
- Miten selkeänä koet oman työroolisi? Entä mitä epäselvyyksiä työrooliisi ehkä liittyy?

Yhteistyö ja roolin rajat

- Miten koet yhteistyön muiden ammattilaisten kanssa omassa tiimissäsi?

Tulevaisuuden näkymät ja kehitystoiveet

- Onko sinulla toiveita työnkuvasi tai roolisi suhteen tulevaisuudessa?
- Millaisia toiveita sinulla on oman osaamisesi kehittämiseen tulevaisuudessa?

Mitä muuta haluaisit vielä tuoda esille keskustelemiimme asioihin liittyen?